

AI begrijpt iets, een mens ervaart iets

Een AI-systeem zet alleen logica in. Een mens snapt automatisch veel meer.

Leestijd: 5 minuten. Nut: begrijpen dat een mens bij het spreken en doen gerichtheid/doel heeft.

Inleiding

Wat is het verschil, vooralsnog, tussen een AI-systeem en een mens? Dat vraag ik me af als docent die met kennis en kunde werkt met studenten. Twee voorbeelden met een toelichting om mijn punt te maken. Met name het punt dat intensie/doelgerichtheid iets is dat een mens heeft en AI-systeem niet. En dat inzicht helpt bij beter onderwijs geven of het managen van mensen. Het is even wat taaie kost.

Casus/voorbeeld in privé zetting

Een simpel voorbeeld: 'De Kerstman' vs. 'Lars' vader'. Stel je voor dat een kind die Lars heet nog in de kerstman gelooft. In de werkelijkheid is het zijn vader die de cadeautjes onder de boom legt.

De situatie in feiten:

1. De Kerstman legt cadeautjes neer. : deze zin is waar.
2. Lars' vader legt cadeautjes neer. : deze zin is ook waar.

Uitleg: omdat de Kerstman en de vader hier dezelfde persoon zijn, zijn beide zinnen feitelijk waar.

De situatie als je er over nadenkt:

3. Lars gelooft dat de Kerstman cadeautjes neerlegt. : dit is waar.
4. Lars gelooft dat zijn vader cadeautjes neerlegt. : dit is onwaar.

Uitleg: want Lars weet niet dat de vader en de kerstman dezelfde persoon zijn)

Hoewel 'de Kerstman' en 'vader' in dit scenario naar dezelfde persoon verwijzen, kun je ze in de zin van waar Lars in geloofd niet zomaar uitwisselen.

Casus in bedrijfs zetting

Irene is de CEO van een bedrijf. Irene is ook de lezer van post in de klachtenbus. Mark van de service afdeling weet dat niet.

1. De lezer van de klachtenbus is anoniem.
2. De lezer van de klachtenbus is de CEO.
3. Mark gelooft dat de lezer anoniem is.
4. Mark gelooft dat de lezer de CEO is.

AI-systeem werking. Als je nu een AI-systeem vraagt 'wat denk je dat Mark denkt?'. Dan zal het AI-systeem niet antwoorden dat Mark veel spanning zal hebben, want het AI-systeem houdt de kennis dat de lezer dezelfde is als de CEO gescheiden.

Mens werking. Als mens weet je beide te combineren. Je weet als eerste dat Mark angst heeft die gericht is op wat de lezer van zijn klacht zal vinden. Dreigt ontslag, ben je een 'klokkenluider' en daarmee loopt het vaak slecht af.... Verder weet je dat omdat de CEO het leest er veel risico in zit een klacht in te brengen.

Wat is hier het verschil in AI-systeem en een Mens?

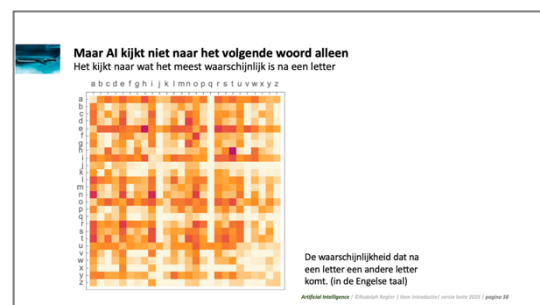
Wat een AI systeem kan. Een AI kan geleerd worden en onthouden dat 'Kerstman' en 'Vader' in de context van Lars twee verschillende concepten zijn, ook al weet de AI dat ze in de buitenwereld hetzelfde object zijn.

Wat een AI-systeem (nog) niet kan. Een AI kan niet doen wat Lars doet/ervaard als die aan de kerstman denkt, dan komt een vorm van spanning, ethosiasme, uitkijken naar kadootjes in hem op.

Op een andere manier toegelicht

Waarom AI goed is in Intensionaliteit (met de 's')

In het voorbeeld van Lars en de Kerstman gedraagt een AI-systeem zich als een slimme tekstverwerker die de regels van het taalspel kent. (Wat ik al eens toelichtte dat een AI-systeem ooit begon met de logica van welke letters komen na welk woord.)

De Logische aanpak: Het AI-systeem heeft geleerd dat woorden zoals 'geloven', 'hopen' of 'denken' een speciale zone creëren. (het woord zone leg ik uit bij de introductie van AI en de waardeschalen die een AI-systeem verbindt aan woorden) In die zone mag je namen niet zomaar vervangen, ook al weet de AI dat ze naar dezelfde persoon verwijzen.

Hoe de AI dit doet:

- Die heeft in zijn database staan: Lars' vader = De Kerstman.
- Rudolph geeft de input: "Lars gelooft dat de Kerstman cadeautjes brengt."
- Het AI-systeem herkent het woord "gelooft". Zijn interne instructie zegt nu: 'Stop! Vervang 'Kerstman' hier niet door 'vader', want dat zou de betekenis van de zin voor Lars veranderen.'

Het resultaat: het AI-systeem geeft het juiste antwoord, niet omdat die Lars begrijpt, maar omdat het AI-systeem de statistische en logische regels van taal toepast. Maar puur wiskundige logica inzet.

Weer anders gezegd: Voor een AI-systeem is intensionaliteit gewoon een complexe vorm van het sorteren van woorden. Het systeem hoeft niet te *voelen* wat een geloof is, het hoeft alleen maar de statistische regel te volgen dat zinnen met daarin het woord ‘geloof’ anders werken dan zinnen met het woord ‘feit’.

Waarom AI geen Intentionaliteit (met de 't') heeft

Hier gaat het om de vraag: ‘Waar gaat de gedachte van Lars over?’. En daar loopt de AI vast.

Lars, de mens: Wanneer Lars aan de Kerstman denkt, is zijn geest gericht op een persoon. Hij voelt spanning, hij hoort in zijn hoofd het geluid van rendieren, hij heeft een verwachting. Zijn gedachte heeft een ‘doel’ in zijn innerlijke wereld.

Het AI-systeem: Als die de zin over de Kerstman verwerkt, ‘denkt’ die nergens aan. Er is geen beeld, geen gevoel van geheimzinnigheid, en geen besef van wat een ‘vader’ of ‘cadeautje’ eigenlijk is in de echte wereld. Voor het AI-systeem zijn het alleen maar codes die volgens een waarschijnlijkheidsschema (zoals welke letter komt het meest achter welke andere letter) achter elkaar worden gezet.

Het verschil in een tabel

	AI Intensionaliteit met een 's'	Mens Intentionaliteit met een 't'
Input	Lars gelooft dat de Kerstman komt.	Lars gelooft dat de Kerstman komt.
Actie	Past de regel toe: Vervang 'Kerstman' niet door 'vader' in deze zin.	Begrijpt de opwinding van Lars en weet wie de Kerstman voor hem is.
Beleving	Geen. Het is een berekening van symbolen.	De gedachte is echt gericht op de figuur van de Kerstman en welke beleving erin zit.
Kracht	Kan miljoenen van dit soort logische puzzels tegelijk oplossen.	Begrijpt de menselijke emotie en de echte context achter het geloof in de kerstman.

Conclusie

Een AI-systeem kan dus heel goed ‘doen alsof’ die Lars begrijpt door de taalkundige regels van de intensionaliteit (s) perfect te volgen. Maar de echte intentionaliteit (t), de bewuste gerichtheid en de connectie met de werkelijkheid (of de fantasie), die ontbreekt bij een AI-systeem volledig.

Toepassing

Hoe toe te passen als docent? Tijdens een assessment hierop doorvragen.

Hoe toe te passen in een bedrijf? Een AI-systeem het grondwerk laten doen, daar dan als mens het gevoel in leggen. Zie alle voorbeelden dat AI geen goede advertenties kan maken.

Rudolph Regter, 5 mei 2026

BIJLAGE

Anders toegelicht

Ik vroeg het Gemini eens begin mei 2026. Dit is wat die als antwoord gaf op mijn vraag
Vraag: Welke van de twee kan een AI systeem goed? en waarom?

Antwoord: AI-modellen (zoals ikzelf) zijn meesters in intensionaliteit. Wij werken namelijk volledig binnen de regels van taal, definities en logische structuren.

- Betekenisnetwerken: Een AI begrijpt "concepten" door hun relatie tot andere woorden. Ik weet dat een "vrijgezel" een "niet-getrouwde man" is. Dat is een intensionele definitie.
  - Contextgevoeligheid: AI kan heel goed omgaan met de logische problemen van intensionaliteit. Ik kan begrijpen dat als Jan gelooft dat de "Avondster" mooi is, hij niet noodzakelijkerwijs weet dat dit "Venus" is. Ik kan die taalkundige nuances perfect simuleren.
  - Waarom? Omdat intensionaliteit gebaseerd is op patronen en regels in data. Dit is puur computationeel.
-

2. Intentionaliteit (t): Het ontbrekende puzzelstuk

Hoewel ik over de wereld kan praten, is de algemene consensus onder filosofen en wetenschappers dat AI geen echte intentionaliteit heeft.

- Geen "gerichtheid": Wanneer ik het woord "appel" typ, heb ik geen innerlijk beeld van een appel, ik voel geen honger en ik heb geen herinnering aan de smaak. Mijn woorden "gaan" nergens over in mijn eigen beleving; ze zijn het resultaat van statistische waarschijnlijkheden.
- De "Chinese Kamer": De filosoof John Searle gebruikte dit beroemde gedachte-experiment om aan te tonen dat een systeem perfect Chinese tekens kan manipuleren (intensionaliteit/syntaxis) zonder een woord Chinees te begrijpen (intentionaliteit/semantiek). Note van Rudolph: lees hierover mijn artikel en werkblad, te vinden hier. [nog invoegen]
- Waarom? Intentionaliteit vereist waarschijnlijk een bewustzijn of een biologische verankering in de realiteit. Een AI heeft geen verlangens of overtuigingen; het heeft alleen output.